

NORGES HØYESTERETT

Den 16. desember 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Bergh, Steinsvik og Sæther i

HR-2024-2322-U, (sak nr. 24-162748STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Ahmad Taha)

mot

Påtalemyndigheten

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder anke over domfellelse av en utlending i straffesak om falske eller uriktige forklaringer til utlendingsmyndighetene i forbindelse med søknad om asyl og søknad om permanent oppholdstillatelse.
- (2) A kom til Norge som enslig mindreårig asylsøker 23. desember 2015. Han opplyste under asylregistreringen at han var født 2. mars 2001, og at han var afghansk statsborger med etnisk tilhørighet Hazara. Videre opplyste han at faren ble drept av Taliban i 2014 eller 2015, og at han hadde oppholdt seg ulovlig i Iran i 11 år. Under asylintervjuet 24. juni 2016 og i søknad om permanent oppholdstillatelse 24. mai 2019 oppga han fødselsdatoen å være 20. mars 2001.
- (3) Ved Utlendingsdirektoratets (UDIs) vedtak 6. juli 2016 ble A innvilget søknaden om beskyttelse. Han søkte permanent oppholdstillatelse i Norge 24. mai 2019 og fikk innvilget dette i UDIs vedtak 18. juni 2019.
- (4) Det ble senere avdekket at A ga uriktige opplysninger til UDI 24. juni 2016 og Øst politidistrikt 24. mai 2019 om sin fødselsdato, farens død og familie i Europa.
- (5) Forhåndsvarsel om tilbakekall av tillatelse og utvisning ble sendt 5. mai 2023. Ved UDIs vedtak 28. august 2023 ble As oppholdstillatelse, flyktningstatus og reisedokument tilbakekalt.
- (6) Statsadvokatene i Oslo besluttet 30. juni 2023 å tiltale A for overtredelse av:

«Straffeloven § 221 første ledd

for skriftlig eller muntlig å ha gitt uriktig opplysning til offentlig myndighet når forklaringen er bestemt til å avgi bevis.

Grunnlag:

I intervju hos UDI 24.06.2016 i forbindelse med søknad om beskyttelse og i søknad om permanent oppholdstillatelse av 24.05.2019 til Øst politidistrikt, ga og/eller tilbakeholdt han opplysninger om sin identitet, herunder om fødselsdato, familierelasjoner og om hans tilknytning til Iran.»

- (7) I Oslo tingretts dom 28. januar 2024 ble A funnet skyldig etter tiltalen og dømt til en straff av fengsel i 120 dager. I tillegg ble han dømt til å tåle inndragning av norsk reisebevis for asylsøkere.
- (8) A anket til Borgarting lagmannsrett, som 19. august 2024 avsa dom med slik domsslutning:
- «1. A, født 00.00.2001, dømmes for overtredelse av straffeloven § 221 første ledd til fengsel i 75 – syttifem – dager.
 - Varetekt kommer til fradrag med 3 – tre – dager, jf. straffeloven § 83.
 - 2. A, født 00.00.2001, dømmes til å tåle inndragning av norsk reisebevis for asylsøkere til staten, jf. straffeloven § 69, jf. § 75.
 - 3. Saksomkostninger idømmes ikke.»
- (9) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen, saksbehandlingen og straffutmålingen. A har anført at han ikke kan straffes fordi straffeloven § 221 andre ledd andre punktum kommer til anvendelse idet A risikerte straff eller vesentlig velferdstap om han hadde forklart seg korrekt. Det er en saksbehandlingsfeil at lagmannsretten ikke har tatt stilling til dette, og saksbehandlingsfeilen har betydning for resultatet. Det er videre anført at usikkerheten knyttet til As fødselsdato reiser et lovanvendelsesspørsmål, og at den utmålte straffen er for streng.
- (10) *Påtalemyndigheten* har inngitt merknader. Det ble opprinnelig anført at lagmannsrettens avgjørelse er korrekt. Samtidig ble det vist til at saken reiser de samme spørsmålene som sak nr. 24-074144STR-HRET, og at utfallet av den saken var avgjørende for om det i saken her var en saksbehandlingsfeil av betydning for resultatet at straffeloven § 221 andre ledd andre punktum ikke var behandlet.
- (11) Saken ble ved ankeutvalgets beslutning 1. november 2024 utsatt til endelig avgjørelse foreligger i sak nr. 24-074144STR-HRET, jf. straffeprosessloven § 17 annet ledd. Dom i den saken forelå den 28. november 2024, jf. HR-2024-2185-A.
- (12) *Påtalemyndigheten* har nå lagt ned påstand om at A skal frifinnes, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav b. Ut fra HR-2024-2185-A synes det klart at straffrihetsgrunnen i straffeloven § 221 andre ledd andre punktum kommer til anvendelse, og at det åpenbart var en saksbehandlingsfeil som hadde innvirkning på resultatet at den ikke ble drøftet. Unntaket fra straffrihet på grunn av forklaringsplikt er ikke aktuelt. Den første uriktige forklaringen for utlendingsmyndighetene ligger så langt tilbake i tid at straffansvaret er foreldet.
- (13) A har sluttet seg til påtalemyndighetens nye merknader.

- (14) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anke over lagmannsrettens dom kan avgjøres uten ankeforhandling når utvalget enstemmig finner det klart at siktede må frifinnes fordi den påtalte handlingen ikke er straffbar, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav b.
- (15) Straffeloven § 221 oppstiller på nærmere vilkår straff for den som forklarer seg uriktig for en offentlig myndighet. Ifølge andre ledd andre punktum kommer straff likevel ikke til anvendelse dersom det kan medføre straffansvar å forklare seg riktig. Det følger av HR-2024-2185-A at denne straffrihetsregelen også gjelder for den som har plikt til å forklare seg etter utlendingsloven § 83.
- (16) I saken her forklarte A seg uriktig for UDI i 2016 og i 2019.
- (17) Forklaringen i 2019 er omfattet av straffrihetsgrunnen om fare for straff, og A må frifinnes for dette forholdet.
- (18) Forklaringen i 2016 er ikke omfattet av straffrihetsgrunnen om fare for straff, idet A den gangen ikke risikerte straff om han forklarte seg uriktig. Når forklaringen i 2016 ses isolert, og ikke inngår i et sammenhengende straffbart forhold sammen med den uriktige forklaringen i 2019, løper imidlertid foreldelsesfristen fra 24. juni 2016, da forklaringen ble gitt. Dette følger av straffeloven § 87 første ledd, og etter § 86 første ledd bokstav b er foreldelsesfristen fem år. Straffansvaret for forholdet i 2016 ble dermed foreldet i 2021, lenge før siktelsen ble tatt ut, og A kan dermed heller ikke straffes for dette.
- (19) Et enstemmig ankeutvalg finner det på denne bakgrunnen klart at A må frifinnes for forholdet i tiltalen 30. juni 2023.

S L U T N I N G

A, født 00.00.01, frifinnes.

Kine Steinsvik
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)

Knut Erik Sæther
(sign.)